

Baydar proti Nizozemsku, rozsudek ze dne 24. 4. 2018

Stěžovatel: Baydar

Žalovaný stát: Nizozemsko

Číslo stížnosti: 55385/14

Datum: 24.04.2018

Článek Úmluvy: čl. 6

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: odůvodnění, předběžná otázka, spravedlivý proces

Český právní řád: § 9a, § 224 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád

Významnost: 2

Autorský komentář:

Předkládané rozhodnutí Soudu se věnovalo posouzení otázky tvrzeného porušení čl. 6 Úmluvy, k němuž podle stěžovatele došlo tím, že Nejvyšší soud Nizozemska, v řízení vedeném o dovolání [appeal in cassation (casasatie)] napadající odsuzující rozsudek odvolacího soudu vydaný v jeho trestní věci, nevyhověl žádosti o předložení předběžné otázky Soudnímu dvoru Evropské unie (dále „SDEU“), kterou uplatnil v písemné reakci na vyjádření generálního advokáta (tzv. Borgers letters) zpracované v tomto řízení. Stěžovatel namítal, že odmítnutím předložení předběžné otázky a nesplněním povinnosti adekvátního zdůvodnění tohoto odmítnutí (bod 30. rozhodnutí) došlo k porušení jeho práva na spravedlivé projednání ve smyslu odkazovaného článku Úmluvy.

Soud z důvodů, které vyložil v bodech 39. až 53. svého rozhodnutí, stěžovatelovu hodnocení nepřisvědčil. S oporou o vnitrostátní úpravu (bod 17. a 18.), její relevantní aplikaci Nejvyšším soudem (body 19. a 20.), úpravu obsaženou v čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále „SFEU“) (bod 21.) a relevantní judikaturu SDEU (body 22. až 29.) vyložil, proč k tvrzenému porušení práva stěžovatele nedošlo.

Protože svévolné odmítnutí položení předběžné otázky SDEU může založit porušení pravidel spravedlivého procesu a tím může odporovat požadavkům plynoucím z čl. 6 Úmluvy (bod 39.), lze předkládané rozhodnutí (respektive i jím citovaná dřívější rozhodnutí Soudu) a obecné právní závěry v něm obsažené považovat za jisté vodítko k posouzení toho, zda je při rozhodování konkrétní věci národním soudem nezbytné ve smyslu čl. 267 SFEU předložit SDEU předběžnou otázku, či zda a při splnění jakých podmínek tato potřeba (nutnost) nenastává.

Je vhodné připomenout, že v prostředí českého práva se k důsledkům neodůvodněného nepředložení předběžné otázky vyslovil i Ústavní soud (srov. náleze ze dne 8. 1. 2009, sp. zn. II. ÚS 1009/08). Porušení ústavně garantovaného práva stěžovatele shledal v tom, že soud, jehož rozhodnutí nelze

napadnout opravným prostředkem, svévolně nepoložil předběžnou otázku, přičemž se vůbec nezabýval tím, zda ji měl vznést, a toto opomenutí řádně neodůvodnil, včetně posouzení výjimek, které vypracoval ve své judikatuře SDEU.

K povinnosti řádného odůvodnění takového postupu se vyslovil i ESLP (viz Ullens de Schooten a Rezabek proti Belgii, č. 3989/07 a 38353/07).

Z předloženého rozhodnutí Soudu vyplývá, že za dostatečné odůvodnění odmítnutí předložení předběžné otázky lze pokládat i takové, z něhož plyne, že opravný prostředek, který obsahoval žádost o předložení předběžné otázky, byl zamítnut, protože ve věci, s ohledem na charakter řízení, nevyvstala právní otázka, kterou by bylo nutno zodpovědět (bod 48. až 50.).

Trestní řád problematiku předložení předběžné otázky v trestním řízení upravuje v § 9a (Předběžné otázky v působnosti Soudního dvora) a § 224 odst. 1 (přerušeni trestního stíhání z důvodu uvedeného v § 9a odst. 2 tr. řádu).

SKUTKOVÝ STAV

Rozsudkem Krajského soudu v Zutphenu (rechtbank) ze dne 28. 10. 2008 byl stěžovatel s dalšími spolupachateli odsouzen za přepravu 2 800 gramů heroinu a sedm případů umožnění nedovoleného pobytu (mensensmokkal) podle čl. 197a trestního zákoníku (Wetboek van Strafrecht). O odvolání stěžovatele a státního zástupce rozhodl odvolací soud v Arnhemu (gerechtshof) dne 19. 7. 2011 tak, že napadené rozhodnutí potvrdil v části týkající se přepravy heroinu a čtyř případů umožnění nedovoleného pobytu, které mělo spočívat v tom, že stěžovatel se svými spolupachateli ve vymezené době umožnil 20 iráckým imigrantům nelegální pobyt v Nizozemsku, Německu a Dánsku. Ohledně zbylých tří případů stěžovatele zprostil viny.

Stěžovatel podal k Nejvyššímu soudu (Hoge Raad) dovolání, v jehož odůvodnění rozporoval výklad pojmu „pobyt“ podle čl. 197a odst. 2 trestního zákoníku s tím, že organizoval pouze přepravu imigrantů přes Nizozemsko a Německo do Dánska. Namítl, že důkazy, z nichž soudy vyšly, nebyl prokázán jejich pobyt v těchto zemích. V této souvislosti odkázal na Směrnici Rady 2002/90/ES z 28. 11. 2002, kterou se definuje napomáhání k nepovolenému vstupu, přechodu a pobytu (dále jen „směrnice“), a na Rámcové rozhodnutí Rady 2002/946/SVV z 28. 11. 2002 o posílení trestního rámce s cílem zabránit napomáhání k nepovolenému vstupu, tranzitu a pobytu. Při výkladu čl. 197a trestního zákoníku by měl být podle stěžovatele odlišován „pobyt“ podle druhého odstavce tohoto ustanovení od „vstupu“ a „přechodu“ podle prvního odstavce, který je důsledkem implementace této směrnice.

Generální advokát (advocaat-generaal) ve svém poradním stanovisku navrhl, aby soud vyhověl námitce stěžovatele stran délky řízení. Druhou námitku navrhl zamítnout, neboť „pobyt“ vyžaduje široký výklad, který byl užíván již před implementací směrnice, tedy zahrnuje také „přechod“. Trestnost „vstupu a přechodu“ podle prvního odstavce nemění nic na širokém rozsahu druhého odstavce.

Stěžovatel ve své reakci na toto stanovisko navrhl položení předběžné otázky SDEU stran výkladu pojmů „pobyt“, „vstup“ a „přechod“ v kontextu směrnice.

Nejvyšší soud rozhodnutím ze dne 4. 3. 2014 vyhověl námitce stěžovatele stran délky řízení a zmírnil mu uložený trest odnětí svobody, ve zbytku opravný prostředek zamítl podle § 81 odst. 1 zákona o (organizaci) soudnictví s užitím zkráceného odůvodnění, že opravný prostředek nemůže vést ke zrušení napadeného rozhodnutí, neboť nevyvolal potřebu posouzení právních otázek v zájmu jednoty a vývoje práva.

RELEVANTNÍ VNITROSTÁTNÍ A EVROPSKÉ PRÁVO

1. Soudní (organizační) řád
2. Oddíl 80a Soudního (organizačního) řádu
3. Oddíl 80a Soudního (organizačního) řádu, který vstoupil v platnost dne 1. 7. 2012, uvádí:

„1. Nejvyšší soud může, poté, kdy vezme na vědomí poradní stanovisko Generálního advokáta (gehoord de procureur-generaal), prohlásit dovolání za nepřijatelné, pokud namítané důvody neodůvodňují projednání v dovolacím řízení (de aangevoerde klachten geen behandeling in cassatie rechtvaardigen), pokud dovolatel zjevně nemá dostatečný zájem na dovolání (klaarblijkelijk onvoldoende belang heeft bij het cassatieberoep), nebo pokud jsou dovolací námitky zjevně bezúspěšné (klaarblijkelijk niet tot cassatie kunnen leiden).

(...)

4. Využije-li Nejvyšší soud úpravu prvního odstavce, může omezit odůvodnění svého rozhodnutí na toto zjištění.“
5. Oddíl 81 Soudního (organizačního) řádu
6. Podle oddílu 81 Soudního (organizačního) řádu:
7. Má-li Nejvyšší soud za to, že dovolání neobsahuje důvody vedoucí ke zrušení napadeného rozsudku a nevznáší právní otázky, jejichž vyřešení by bylo v zájmu jednotnosti a právního rozvoje, může se v odůvodnění omezit na toto zjištění.

(...)

3. Relevantní judikatura
4. V rozsudku ze dne 11. 9. 2012 (ECLI:NL:HR:2012:BX0129) objasnil Nejvyšší soud výklad oddílů 80a a 81 Soudního (organizačního) řádu, pokud jde o trestní případy:

(...)

Zrychlené řízení

(...) Oddíl 81 Soudního (organizačního) řádu umožňuje Nejvyššímu soudu omezit odůvodnění rozhodnutí, kterým odmítá dovolací námitky, na zjištění, že dovolání „neobsahuje důvody vedoucí ke zrušení napadeného rozsudku a nevznáší právní otázky, jejichž vyřešení by bylo v zájmu jednotnosti a právního rozvoje“.

Oddíl 81 Soudního (organizačního) řádu hrál v posledních letech důležitou úlohu v udržení pracovní zátěže Nejvyššího soudu na únosné míře (...).

20. Ve svém rozsudku ze dne 26. 5. 2015 (ECLI:NL:HR:2015:1332) vysvětlil Nejvyšší soud svou praxi týkající se aplikace oddílů 80a a 81 Soudního (organizačního) řádu ve vztahu k žádosti o položení předběžné otázky SDEU. Uvedl, že: (...) „Rozsudek obsahující zestručněné odůvodnění v sobě zahrnuje závěr o tom, že se na projednávanou věc vztahuje jedna ze situací, za nichž není třeba pokládat Soudnímu dvoru předběžné otázky, konkrétně, že předběžná otázka není relevantní pro výsledek sporu, nebo může být zodpovězena ve světle judikatury Soudního dvora [Evropské unie] či neexistuje rozumná pochybnost o způsobu, jakým má být předmětná otázka vyřešena.“

21. Právo Evropské unie

Článek 267 Smlouvy o fungování Evropské unie

21. Článek 267 Smlouvy o fungování EU (SFEU)¹⁾ uvádí:

„Soudní dvůr Evropské unie má pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se:

1. a) výkladu Smluv,
2. b) platnosti a výkladu aktů přijatých orgány, institucemi nebo jinými subjekty Unie.

Vyvstane-li taková otázka před soudem členského státu, může tento soud, považuje-li rozhodnutí o této otázce za nezbytné k vynesení svého rozsudku, požádat Soudní dvůr Evropské unie o rozhodnutí o této otázce.

Vyvstane-li taková otázka při jednání před soudem členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, je tento soud povinen obrátit se na Soudní dvůr Evropské unie.“

22. Dne 25. 11. 2016 uveřejnil SDEU své (aktualizované) Doporučení pro vnitrostátní soudy o zahájení řízení o předběžné otázce (2016/C 439/01), který v části důležité pro projednávaný případ uvádí:

„Pravomoc Soudního dvora k rozhodování o žádostech o rozhodnutí o předběžné otázce ohledně výkladu nebo platnosti unijního práva je vykonávána výlučně na základě podnětu vnitrostátních soudů bez ohledu na to, zda účastníci původního řízení vyjádřili přání obrátit se na Soudní dvůr. Vzhledem k tomu, že vnitrostátní soud, jemuž byl spor předložen, nese odpovědnost za soudní rozhodnutí, jež má být vydáno, je pouze na tomto soudu, aby s ohledem na konkrétní okolnosti věci posoudil jak nezbytnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce pro vydání jeho rozsudku, tak relevanci otázek, které klade Soudnímu dvoru.“

Relevantní judikatura SDEU

23. V případě S. r. l. CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA proti Ministero della sanita (C-283/81, ECLI:EU:C:1982:335) obdržel SDEU žádost italského Nejvyššího soudu o rozhodnutí o předběžné otázce. Tato žádost se týkala otázky, zda 3. odstavec článku 177 Smlouvy o EHS²⁾ stanovuje povinnost položit předběžnou otázku, která by vnitrostátnímu soudu znemožňovala posouzení opodstatněnosti vznesené otázky, nebo zda tuto povinnost podřídil existenci rozumné pochybnosti o výkladu.

24. Ve svém rozsudku ze dne 6. 10 1982 SDEU vysvětlil, že:

„6 Na základě druhého pododstavce [článku 267] může každý vnitrostátní soud jakéhokoliv členského státu, považuje-li rozhodnutí o této otázce za nezbytné k vynesení svého rozsudku, požádat Soudní dvůr, aby rozhodl o této otázce. Podle třetího pododstavce vyvstane-li otázka výkladu ve věci projednávané před vnitrostátním soudem, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, je tento soud povinen obrátit se na Soudní dvůr.

7 Tato povinnost obrátit se na Soudní dvůr spadá do rámce spolupráce, vytvořené za účelem zajistit správné použití a jednotný výklad práva Společenství ve všech členských státech, mezi vnitrostátními soudy, jakožto soudy pověřenými použitím práva Společenství, a Soudním dvorem. Cílem čl. [267] třetího pododstavce je především to, aby v rámci Společenství bylo zamezeno vzniku rozdílů v judikatuře v otázkách práva Společenství. Dosah této povinnosti musí být posuzován podle tohoto účelu v závislosti na vzájemných pravomocích vnitrostátních soudů a Soudního dvora, je-li takováto otázka výkladu vznesena ve smyslu článku [267].

8 V tomto rámci je namístě upřesnit komunitární význam výrazu „vyvstane-li takováto otázka“ proto, aby mohlo být stanoveno, za jakých podmínek se musí vnitrostátní soud, jehož rozhodnutí nelze

napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, obrátit na Soudní dvůr.

9 V tomto ohledu je třeba zaprvé poznamenat, že článek [267] nepředstavuje procesní prostředek, který mají k dispozici účastníci řízení ve sporu probíhajícím před vnitrostátním soudem, a nestačí tedy, že účastník tvrdí, že spor nastoluje otázku ohledně platnosti práva Společenství, aby dotyčný soud musel mít za to, že vyvstala otázka ve smyslu článku [267]...

25. SDEU dále uvedl, že soudy, jejichž rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky, mají stejnou míru svobody jako jakýkoli jiný vnitrostátní soud k posouzení, „zda je k vynesení rozsudku nezbytné rozhodnutí o otázce komunitárního práva“. Uzavřel, že soud není povinen položit předběžnou otázku týkající se výkladu práva Společenství, která před ním vyvstala, za těchto situací: (1) otázka, která před ním vyvstala, není relevantní, neboť odpověď na tuto otázku, ať už by byla jakákoliv, by nemohla mít žádný vliv na řešení sporu; (2) otázka je po hmotné stránce shodná s otázkou, která již byla předmětem rozhodnutí o předběžné otázce v obdobném případě, nebo se předchozí judikatura Soudního dvora zabývala předmětnou právní otázkou bez ohledu na povahu řízení, ve kterých byla tato judikatura vydána, i při nesplnění podmínky naprosté shody sporných otázek; (3) kde jediné správné použití práva Společenství je tak zřejmé, že nezůstává prostor pro jakoukoliv rozumnou pochybnost (přičemž si vnitrostátní soud musí být napřed jist, že stejnou jistotu by měly soudy ostatních členských států a Soudní dvůr). Pouze v případě, že jsou tyto podmínky splněny, se může vnitrostátní soud zdržet položení této otázky Soudnímu dvoru a vyřešit ji na vlastní odpovědnost.

26. V rozsudku (bod 21) uzavřel, že:

„třetí pododstavec [čl. 267 SFEU] musí být vykládán v tom smyslu, že soud, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, je povinen, vyvstane-li před ním otázka týkající se výkladu práva Společenství, splnit svou povinnost předložit věc Soudnímu dvoru, ledaže by shledal, že otázka, která vyvstala, není relevantní nebo že dotčené ustanovení práva Společenství bylo již předmětem výkladu Soudního dvora anebo že jediné správné použití práva Společenství je tak zřejmé, že nezůstává prostor pro jakoukoliv rozumnou pochybnost; existence takové možnosti musí být posouzena v závislosti na zvláštních rysech práva Společenství, zvláštních obtížích vznikajících při jeho výkladu a nebezpečí rozdílné judikatury v rámci Společenství.“

27. Ve věci György Kats v. István Roland Sós (C-404/07, ECLI:EU:C:2008:553) vynesl SDEU rozsudek dne 9. 10. 2008, v němž uvedl, že:

„přísluší vnitrostátnímu soudu, a nikoli účastníkům sporu v původním řízení, aby se obrátil na Soudní dvůr. Možnost vymezit Soudnímu dvoru otázky k projednání připadá pouze vnitrostátnímu soudu a účastníci řízení nemohou měnit jejich obsah.“

28-30 SDEU tyto úvahy dále rozvedl ve svých rozsudcích ze dne 9. 11. 2010, VB Pénzügyi Lízing Zrt. v. Ference Schneider (C-137/08, ECLI:EU:C:2010:659); a ze dne 15. 3. 2017, Lucio Cesare Aquino v. Belgische Staat (C-3/16, ECLI:EU:C:2017:209).

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

1. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ Článku 6 ÚMLUVY
2. Stěžovatel brojí proti postupu Nejvyššího soudu, který odmítl položit SDEU předběžnou otázku, přestože jej o to požádal, a poskytnutím toliko stručného odůvodnění na základě oddílu 81 Soudního (organizačního) řádu své odmítnutí řádně neodůvodnil, což je v rozporu s jeho právem na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy, který ve své relevantní části zní: „Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě ... projednána ... soudem..., který rozhodne... o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu.“

3. Vláda s tímto tvrzením nesouhlasí.
4. K přijatelnosti
5. Aplikace čl. 6 odst. 1 Úmluvy nebyla účastníky rozporována a ani Soud nemá pochybnosti o tom, že posuzované řízení spadá do rozsahu tohoto ustanovení.
6. Vláda namítá, že stěžovatel nevyčerpal všechny dostupné vnitrostátní prostředky nápravy, když proti státu nepodal občanskoprávní žalobu (onrechtmatige daad) pro nezákonné rozhodnutí Nejvyššího soudu. Tím, že se tvrzené porušení čl. 6 Úmluvy mělo vyskytnout na samém konci posuzovaného trestního řízení, neměl žádný vnitrostátní soud možnost posoudit stěžovatelovu námitku, podle níž byla jeho práva ve smyslu čl. 6 porušena stručným odůvodněním Nejvyššího soudu, což měly projednat občanskoprávní soudy.
7. Stěžovatel tento argument rozporoval s tím, že vláda neodkázala na právní úpravu nebo judikaturu, které by prokazovaly, že by taková žaloba byla dostupná či účinná, a to jak z hlediska teorie, tak praxe. Podle stěžovatele nepředstavuje uvedené občanskoprávní řízení účinný prostředek nápravy, neboť nemůže nikdy vyústit ve znovuotevření trestního řízení vedeného proti němu.
8. Soud připomíná relevantní zásady týkající se vyčerpání vnitrostátních prostředků nápravy stanovené v jeho rozsudku ze dne 28. 6. 1999, Selmouni v. France ([GC] č. 25803/94, body 74-77, ECHR 1999-V), včetně zásady, podle níž je na vládě, která namítá nevyčerpání opravných prostředků, aby Soud přesvědčila, že tady byl takový účinný prostředek dostupný v teorii i praxi v rozhodné době. Ve svých stručných poznámkách o prostředku nápravy před občanskoprávními soudy nezmínila vláda žádnou vnitrostátní judikaturu ukazující, že by byl takový prostředek nápravy ve vztahu ke stěžovatelovým námitkám účinný. Za těchto okolností nemůže být stížnost prohlášena za nepřijatelnou z důvodu nevyčerpání všech vnitrostátních opravných prostředků ve smyslu čl. 35 odst. 1 Úmluvy.
9. Soud má za to, že stížnost není zjevně neopodstatněná ve smyslu čl. 35 odst. 3 písm. a) Úmluvy. Rovněž není nepřijatelná z žádných dalších důvodů. Proto ji prohlašuje za přijatelnou.
10. K věci samé
11. Spor před Soudem
12. Stěžovatel tvrdí, že odmítnutí Nejvyššího soudu obrátit se na žádost stěžovatele k SDEU s rozhodnutím o předběžné otázce porušilo jeho práva garantované čl. 6 Úmluvy. Podle stěžovatele plyne z judikatury Soudu povinnost Nejvyššího soudu podle čl. 6 Úmluvy odůvodnit odmítnutí žádosti o položení předběžné otázky SDEU poukazem na to, který z důvodů stanovených ve věci Cilfit uplatnil (viz body 23-26 výše) a tento postup vysvětlit. Podle stěžovatele nelze jako přijatelný akceptovat pouhý odkaz na oddíl 81 Soudního (organizačního) řádu, jak tvrdí vláda. Stěžovatel nesouhlasí s názorem vlády, podle něhož z rozsudku ve věci Hansen proti Norsku (č. 15319/09, 2. 10. 2014) vyplývá, že odmítnutí žádosti o položení předběžné otázky bez poskytnutí konkrétního odůvodnění je v souladu s čl. 6 Úmluvy, pokud je použito ustanovení zákona umožňující odvolacímu soudu poskytnout stručné odůvodnění. Poznamenal, že Hansen se netýkal žádosti o položení předběžné otázky SDEU, ale filtrace odvolání. Nadto podle stěžovatele, dokud Soud jednomyslně nerozhodne jinak, je „povinnost Cilfit“ speciální povinností poskytnout odůvodnění s vlastními požadavky.
13. Vláda tvrdí, že z judikatury Soudu k čl. 6 Úmluvy nelze dovodit požadavek, aby se vnitrostátní soudy obracely na SDEU nebo poskytovaly konkrétní důvody pro odmítnutí takové žádosti, bez ohledu na její obsah či důvody. Podle vlády je povinnost poskytnout odůvodnění při odmítnutí žádosti o položení předběžné otázky SDEU „speciální části/í obecné povinnosti soudů odůvodňovat svá rozhodnutí“ a s odkazem na Hansen (citovaný výše, bod 80) není odvolací soud povinen poskytnout podrobnější odůvodnění, pokud použil specifické ustanovení zákona k odmítnutí dovolání, které je zjevně bezúspěšné, aniž by to dále rozváděl. Proto byl podle vlády rozsudek Nejvyššího soudu obsahující stručné odůvodnění na základě oddílu 81 Soudního (organizačního) řádu v souladu s čl. 6 Úmluvy a má být chápáno jako posouzení soudu v tom smyslu, že stěžovatelova žádost o položení předběžné otázky SDEU se netýkala právní otázky,

která by odůvodňovala odpověď.

14. Posouzení Soudu

15. Soud připomíná, že je na vnitrostátních soudech, aby své právo vykládaly a aplikovaly v souladu s právem EU, má-li se použít, a posoudily, zda je pro rozhodnutí ve věci nezbytné požádat SDEU o rozhodnutí o předběžné otázce. Opakuje, že Úmluva negarantuje samotné právo na to, aby se vnitrostátní soud obrátil na jiný vnitrostátní soud nebo na SDEU s žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce. Soud však již konstatoval, že tato záležitost souvisí s čl. 6 odst. 1 Úmluvy, neboť nepoložení předběžné otázky vnitrostátním soudem může za jistých okolností porušit spravedlivý proces, ukáže-li se odmítnutí svévolným. Takové odmítnutí lze považovat za svévolné tehdy, pokud použitelná pravidla neumožňují žádnou výjimkou z položení předběžné otázky, nebo je odmítnutí založeno na jiných důvodech, než pravidla umožňují, nebo není odmítnutí řádně odůvodněno. Právo na odůvodněné rozhodnutí spadá samozřejmě pod obecné pravidlo zakotvené v Úmluvě, které chrání jednotlivce před svévolností tím, že účastníkům ukazuje, že byli slyšeni, a soudy své rozhodnutí musí založit na objektivních důvodech (viz *Ullens de Schooten a Rezabek proti Belgii*, č. 3989/07 a 38353/07, 20. 9. 2011, body 54-59). Jak Soud často uváděl, právní stát a vyhýbání se svévoli jsou zásadami, na nichž je založena Úmluva (viz mezi jinými *mutatis mutandis*, *Roche proti Spojenému království* [GC], č. 32555/96, bod 116, ECHR 2005-X). V soudní oblasti podporují tyto zásady veřejnou důvěru v objektivní a transparentní soudní systém, což představuje jeden ze základů demokratické společnosti (viz *Taxquet proti Belgii* [GC], 16. 11. 2010, č. 926/05, bod 90 a judikatura v něm citovaná).
16. Povinnost vnitrostátních soudů ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy odůvodnit svá rozhodnutí však nemůže být chápána tak, že je na každý argument vyžadována podrobná odpověď. Rozsah, na nějž se vztahuje povinnost odůvodnění, se může lišit v závislosti na povaze rozhodnutí. Je nezbytné mj. zohlednit různorodost podání, která může účastník před soudy činit, a rozdíly, jež existují mezi Smluvními státy, co se týče zákonných ustanovení, zvykového práva, právní doktríny a prezentace a tvorby rozsudků. Proto otázka, zda soud splnil či nesplnil povinnost poskytnout odůvodnění vyplývající z čl. 6 Úmluvy, může být určena toliko ve světle okolností daného případu (viz *Borovská a Forrai proti Slovensku*, č. 48554/10, bod 57, 25. 11. 2014; *García Ruiz proti Španělsku* [GC], č. 30544/96, bod 26, ECHR 1999I; *Kok proti Nizozemsku* (rozh.), č. 43149/98, 4. 7. 2000; a *Ruiz Torija proti Španělsku*, č. 18390/91, bod 29, 9. 12. 1994).
17. Tyto zásady se odráží v judikatuře Soudu, v níž byla otázka odůvodnění vnitrostátních soudů při odmítnutí položení předběžné otázky SDEU zvažována ve světle čl. 6 odst. 1 Úmluvy.
18. Soud například rozhodl, že v případech, kdy byla žádost o položení předběžné otázky nedostatečně odůvodněna nebo byla formulována jen obecně a nekonkrétně, je ve smyslu čl. 6 Úmluvy přípustné, aby vnitrostátní vyšší soudy odmítly žádost pouhým odkazem na příslušné zákonné ustanovení, nevznášeli-li věc žádnou zásadně důležitou právní otázku (viz *John proti Německu* (rozh.) č. 15073/03, 13. 2. 2007) nebo je zjevně bezúspěšná, aniž by bylo nutné se žádostí výslovně zabývat [viz *Wallishauser proti Rakousku* (č. 2), č. 14497/06, bod 85, 20. 6. 2013; viz také *Rutar Marketing D.O.O. proti Slovinsku* (rozh.), č. 62020/11, bod 22, 15. 4. 2014; a *Moosbrugger proti Rakousku*, č. 44861/98, 25. 1. 2000].
19. Nadto v případě *Stichting Mothers of Srebrenica a další proti Nizozemsku* (č. 65542/12, bod 173, ECHR 2013) shledal Soud stručné odůvodnění Nejvyššího soudu, kterým odmítl žádost o položení předběžné otázky jako dostatečné, neboť ze závěru, ke kterému došel v jiné části rozsudku, vyplynulo, že žádost o předběžnou otázku k SDEU byla nadbytečná. V *Astikos Kai Paratheristikos Oikodomikos Synetairismos Axiomatikon a Karagiorgos proti Řecku* [(rozh.), č. 29382/16 a 489/17, bod 47, 9. 5. 2017] Soud konstatoval, že rozhodnutí o předběžné otázce požadované stěžovatelem by v daném případě nezměnilo závěr Státní Rady Řecka, neboť jeho odvolání bylo shledáno nepřipustným z důvodu nesplnění zákonných požadavků přípustnosti odvolání.

20. V dalších případech, které se netýkaly vnitrostátních zrychlených řízení, Soud uvedl, že vnitrostátní soudy, proti jejichž rozhodnutí není žádný prostředek nápravy, jsou povinny odůvodnit nepoložení otázky ve světle výjimek stanovených judikaturou SDEU (Ullens de Schooten a Rezabek, výše citovaný, bod 62). V Dhahbi proti Itálii (č. 17120/09, bod 31, 8. 4. 2014; viz také Schipani a další proti Itálii, č. 38369/09, bod 42, 21. 7. 2015) formuloval Soud následující zásady týkající se povinnosti vnitrostátních soudů ve smyslu čl. 6 Úmluvy, jde-li o žádost o položení předběžné otázky SDEU a je-li žádost řádně odůvodněna:

- „čl. 6 odst. 1 vyžaduje, aby vnitrostátní soudy ve světle použitelného práva odůvodnily jakékoli rozhodnutí, jímž je odmítána žádost o položení předběžné otázky;

- zabývá-li se soud námitkou porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy na základě výše uvedeného důvodu, musí se přesvědčit, zda bylo napadené odmítnutí řádně odůvodněno;

- ačkoli musí být ověření provedeno důkladným způsobem, nesmí soud přezkoumávat vady, kterých se mohly dopustit vnitrostátní soudy při výkladu či aplikaci relevantního práva; a

- ve specifickém kontextu čl. 234 odst. 3 Smlouvy o založení Evropských společenství (nynějšího čl. 267 SFEU) to znamená, že vnitrostátní soudy, proti jejichž rozhodnutím není žádný prostředek nápravy podle vnitrostátního práva a které odmítají žádost o položení předběžné otázky k SDEU ohledně problematiky týkající se výkladu práva EU, musí takové odmítnutí odůvodnit ve světle výjimek stanovených judikaturou SDEU. Musí tak uvést důvody, pro něž shledaly otázku irelevantní, nebo že již předmětné ustanovení unijního práva bylo předmětem výkladu SDEU, případně je správná aplikace unijního práva natolik zřejmá, že nenechává žádný prostor pro rozumné pochybnosti.“

45. V projednávaném případě Soud uvádí, že Nejvyšší soud částečně odmítl stěžovatelovo dovolání včetně jeho žádosti o položení předběžné otázky k SDEU za použití stručného odůvodnění založeného na oddíle 81 Soudního (organizačního) řádu (viz bod 15). Podle tvrzení stěžovatele však čl. 6 odst. 1 Úmluvy hovoří v neprospěch stručného odůvodnění, ke kterému se Nejvyšší soud uchýlil, jde-li o jeho žádost o položení předběžné otázky k SDEU.

46. Soud připomíná své dřívější konstatování, podle něhož je ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy přípustné, aby vnitrostátní vyšší soudy odmítaly žádost s pouhým odkazem na příslušné zákonné ustanovení týkající se takových žádostí, pokud ve věci nevyvstala žádná zásadně důležitá právní otázka (viz výše citovaný John). Měl rovněž za to, že není v rozporu s tímto ustanovením, pokud soudy odmítají odvolání na základě právního argumentu spočívajícího ve zjevné bezúspěšnosti, bez dalšího odůvodnění (viz Wnuk proti Polsku (rozh.), č. 38308/05, 1. 9. 2009; a Gorou proti Řecku (č. 2 [GC], č. 12686/03, bod 41, 20. 3. 2009). Tato zásada byla Soudem zopakována ve věci Talmane proti Lotyšsku (č. 47938/07, bod 29, 13. 10. 2016 včetně tam uvedených odkazů). V této souvislosti také musí zjistit, zda rozhodnutí vnitrostátních soudů netrpí vadou svévole nebo není jinak zjevně nepřiměřené, což představuje kompetenční limit Soudu v posuzování, zda bylo vnitrostátní právo správně interpretováno a aplikováno (viz Talmane, výše uvedený, bod 31).

47. Soud připouští, že v souladu s cílem zákonodárce (viz bod 19 výše), oddíl 81 Soudního (organizačního) řádu, který umožňuje Nejvyššímu soudu odmítnout dovolání na základě absence důvodů pro zrušení napadeného rozsudku a neexistence potřeby vyřešení právní otázky - a oddíl 80a téhož řádu, který umožňuje Nejvyššímu soudu prohlásit dovolání za nepřípustné pro zjevnou bezúspěšnost - cílí na to, aby délka řízení byla přiměřená, a umožňuje dovolacím soudům nebo obdobným soudním tělesům účinně se soustředit na jejich hlavní úkoly, jako je zajištění jednotné aplikace a správné interpretace práva.

48. S přihlédnutím k vysvětlení Nejvyššího soudu, podle něhož je inherentní součástí rozsudku, který prohlašuje dovolání za nepřípustné nebo je odmítnuto s odkazem na oddíl 80a nebo 81

Soudního (organizačního) řádu, neexistence potřeby požádat o položení předběžné otázky, neboť ve věci nevyvstala právní otázka, kterou je potřeba vyřešit (viz bod 20 výše), akceptuje Soud, že stručné odůvodnění obsažené v takovém rozsudku v sobě zahrnuje závěr o tom, že by obrácení se na SDEU nemohlo vést k jinému výsledku případu.

49. Soud rovněž dodává, že podle SDEU nejsou vnitrostátní soudy, na které odkazuje čl. 267 odst. 3 SFEU, povinny pokládat předběžnou otázku týkající se výkladu unijního práva, která před nimi vyvstala, pokud není otázka relevantní, tedy pokud odpověď na takovou otázku, ať již je jakákoli, nemůže znamenat jiný výsledek řízení (bod 29 výše).
50. Soud má proto za to, že v kontextu zrychlených řízení ve smyslu oddílu 80a a 81 Soudního (organizačního) řádu nevyvstává žádná zásadní otázka týkající se čl. 6 odst. 1 Úmluvy, pokud je dovolání obsahující žádost o položení předběžné otázky prohlášeno za nepřijatelné nebo odmítnuté se stručným odůvodněním, je-li z okolností případu jasné, že toto rozhodnutí není svévolné či jinak zjevně nepřiměřené (viz bod 46 výše).
51. Soud konstatuje, že podle oddílu 81 odst. 2 Soudního (organizačního) řádu (viz bod 18 výše), je dovolání posuzováno a projednáváno třemi členy Nejvyššího soudu. Soud také uvádí, že v projednávaném případě byla žádost stěžovatele o položení předběžné otázky k SDEU, kterou vznesl v písemné reakci na poradní stanovisko generálního advokáta, odmítnuta Nejvyšším soudem se stručným odůvodněním na základě oddílu 81 Soudního (organizačního) řádu poté, kdy měl k dispozici stěžovatelovy písemné dovolací důvody a poradní stanovisko generálního advokáta, jakož i písemnou reakci stěžovatele na něj (viz bod 14 výše).
52. Za těchto okolností je Soud přesvědčen, že stěžovatelovy dovolací důvody byly Nejvyšším soudem řádně posouzeny z hlediska právních otázek. Soud tak mohl, pokud jde o řízení před Nejvyšším soudem, ověřit neexistenci nespravedlnosti.
53. Z uvedených důvodů neshledává porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy.

VÝROK

Z těchto důvodů Soud jednomyslně

1. Prohlásil stížnost za přijatelnou;
2. Rozhodl o tom, že nedošlo k porušení čl. 6 Úmluvy

(Zpracovali JUDr. Zuzana Brzobohatá, JUDr. Ivo Kouřil)

1 Původně čl. 177 Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství („Smlouvy o EHS“), poté čl. 234 Smlouvy o založení Evropského společenství („Smlouvy o ES“).

2 Nyní čl. 267 SFEU (viz bod 21 výše).